

Imperialisme Arendt en Mbembe-6

Maieutiek voorjaar 2023
Petra Bolhuis

1

De andere kant van imperialisme

- Arendt beschrijft imperialisme en Panbewegingen slechts als bouwstenen van de opkomst van een totalitaire beweging die om meer dan één reden – dit beschrijft ze in deel 3 - grote invloed heeft op de massa van het volk waar het niet in eerste instantie voor of door bedacht was.
- Wat ze niet beschrijft is wat het doet met de mensen die aan de kant terechtkomen van de uitgesloten. Joden* en zwarten.
- Om daar een beetje zicht op te krijgen lezen we Mbembe en van daaruit kijken we in de laatste colleges met hedendaagse critici naar Arendts werk.

* Het is belangrijk stil te staan bij het feit dat ze ook over de effecten op de Joden niet ingaat. Zeker omdat haar gebrek aan inleving in de zwarte bevolking deel uitmaakt van de kritiek op haar werk.

Maieutiek 2023

2

2

Ras en etniciteit

Het woord **ras** komt voor in teksten vanaf 1490–1500. Het woord stamt oorspronkelijk af van het Italiaanse *razza*, Het is zoiets als soort, gerelateerd aan afstamming. Vaak ook een relatie met het spreken van één taal.

Gaandeweg de 17 en 18de eeuw werd **ras** een onderscheid dat attributies aan mensen toekende op grond van vermeende gedeelde kenmerken.

19de en 20ste eeuw, wordt het **ras** onderscheid deel van de wetenschap.

21ste eeuw Het gebruik van **ras** als onderscheidend op individueel niveau is ondertussen gefalsifieerd. Zaken als huidskleur of gelaatstrekken blijken geen betrouwbare voorspeller voor genetische verwantschap, zo is huidskleur een kwestie van melanine.

Etniciteit is eerst een aanduiding voor heidens of polytheïst . Het was een aanduiding voor mensen afkomstig uit landen die in meerderheid niet joods of christelijk waren.

Pas in de vroege jaren van de twintigste eeuw wordt **etniciteit** een manier om te verwijzen naar groepen mensen die een (vermeende) gedeelde achtergrond hebben in cultuur of land van herkomst.

Pas in de zestiger jaren wordt **etniciteit** in de mainstream witte samenleving van Amerika een verwijzing naar niet witte mensen. Het krijgt -positief of negatief bedoeld- de betekenis van vreemd, exotisch en niet wit (**etnische** mode of voeding)

Het gebruik van **etniciteit** vermengt zich met de term **ras** als het gaat het gebruik in woorden als 'etnisch profileren'.

Maieutiek 2023

3

3

Imperialisme en uitsluiting

- Tribale nationalist hebben regels over in- en uitsluiting. Als er geen landsgrenzen meer gelden, dan gaan rasverschillen die grenzen vervangen en wordt vermenging met de uitgesloten rassen verboden.

- Ras is niets, tot het waar gemaakt wordt door uitsluiting.

“The term “racialized” is a sociological concept closely related to racism. People seen as belonging to racialized minorities are people who could be perceived as being socially different from, for example, the racial or ethnic majority. In Canada, the term “racialized minority” usually refers to non-white people. The word “racialized” stresses the fact that race is neither biological nor objective but is a concept which is societal in origin. Categorizations other than “racialized” include “people of colour” or BIPOC (Black, Indigenous, People of Colour).”

Bron: <https://www.thecanadianencyclopedia.ca/en/article/racialized-minorities>

Maieutiek 2023

4

4

Mbembe

- Het citaat op blz. 8 maakt duidelijk dat we hier met een andere benadering dan die van Arendt te maken hebben. Zelf zegt Mbembe dat hij de feiten probeert te beschrijven nu de geschiedenis minder Europees wordt (9)
- Identiteit was gericht op hetzelfde zijn en daarmee ook op afscheiding.
- “Neger (sic) en ras zijn in de voorstellingswereld van de Europese samenleving altijd één en hetzelfde geweest”, schrijft hij.
- De toon is gezet: het N-woord en het humanistisch ideaal van menszijn sluiten elkaar uit.

Maieutiek 2023

5

5

Wat beschrijft het N-woord volgens Mbembe?

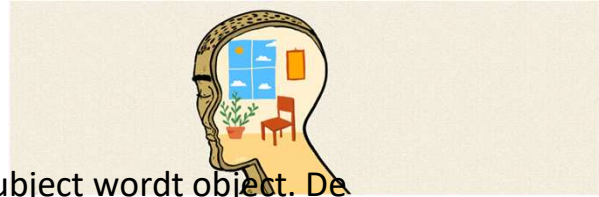
- Een N-woordgebruik je als je niets ziet of niet begrijpt wat je ziet, het is een woord voor wat buiten de rede valt.
- Een N-woord gebruik je voor wie je niet zou willen zijn.
- N-woord is deel van de waanzin van het niet redelijke, dat dan toch weer geordend lijkt te kunnen worden. Langs de lijn van de huid of de gestalte van mensen worden grenzen getrokken en deze mensen doen daardoor niet mee als we het over ‘de mens’ hebben en het geweld dat rondom hen en tegen hen plaatsvindt is dus ook van een buitencategorie.

Maieutiek 2023

6

6

De constructie

- 16de-17de eeuw zwart=koopwaar. Subject wordt object. De zelfstandigheid wordt mensen van kleur ontnomen.
- 18de eeuw zwarten gaan schrijven er komen opstanden en de slavernij wordt afgeschaft.
- 21ste eeuw 'Vernegering'(sic) = o.i.v. het neoliberalisme worden mensen vervangbare onderdelen op de markt. Hun humanisme en hun subject zijn worden gereduceerd tot koopwaar. Veiligheid en het beschermen van economische belangen worden nieuwe woorden voor imperialisme. (12)
- Animisme en kapitalisme gaan hand in hand(13) (vergelijk Arendts angst voor de natuurwetten van de beweging)

Maieutiek 2023

7

7

De andere kant van het N-woord

Waar de slaafgemaakten en uitgebuite mensen object en handelswaar worden ontstaat er ook het idee dat daaronder en daarachter een levende wildheid is die ingetoomd moet worden.

- Enerzijds legitimeert dat het geweld.
- Anderzijds voedt dat een fascinatie voor de krachtige bruisende vitaliteit die in de zwarte mensen huist. Vandaag dat het N-woord ook altijd connotaties heeft met seksualiteit, dierlijkheid en driften.
- Degenen die zo worden uitgezonderd gaan zich ook identificeren met het woord. Fanon schrijft dat ras ook de naam is van de wraak, de wrok en de razernij.

Maieutiek 2023

8

8

Als een woord er eenmaal is

Mbembe staat in de postmoderne traditie die beschrijft dat het er niet toe doet of een woord iets bestaands aanduidt of een fictie. Zodra het woord er is, is het zodanig 'waar' dat ook degenen die denken dat ras niet bestaat zich over ras moeten uitspreken. (21/22)

Zie ook het artikel uit de Correspondent op de website.

We komen dus voorlopig niet van de indeling en de uitsluiting af zegt Mbembe, maar dan kunnen we maar beter gaan begrijpen hoe het werkt en waarom het werkt, want dan kunnen we het herkennen in zijn nieuwe gedaantes.(18)

Herfsttij van Europa (blz. 17 en 18)

Het woord verdwijnt, maar niet het mechanisme en de werkzaamheid.

- Racisme zonder ras,
- De kracht van het onechte, uitgesloten van de rationele dwang,
- Maar als de uitgeslotene zich gaat tooien met het ras als geuzennaam wat doet dat dan met universele vrijheid en gelijkheid?
- In hoeverre is bevrijding met een beroep op het verschil een mimetische omkering van hetgeen waarvan men zich wilde bevrijden: "Jij mag niet meedoen, want jij bent wit" ?

Hoe anders moet je zijn om niet gelijk te zijn?

- N-woord stelt een ras gelijk aan dieren
- Wel of niet menselijk, maar als menselijk, dan in een slapende toestand (24)

In wetenschap en literatuur wordt een eenheid geconfabuleerd met feiten en ficties die tot vandaag doorwerken Zoals de eenheid Afrika:

1. Immers niet allen op wie het N-woord toegepast wordt wonen daar,
2. En niet allen die daar wonen vallen onder het N-woord.

Maar toch werkt het als eenheid. (Afro-Americans).

Het rassensubject (23 e.v.)

Het rassensubject is dus wat ontstaat zodra regeringen het economisch binnenvallen van grondgebieden gaan controleren en de belangen van economie en staat zich gaan vermengen, de onderliggende tweespalt is dit;

“Zelfstandig had het Westen, als beschaafdste deel van de wereld, een volkenrecht uitgevonden. (...)

De rest van de wereld (...) stond voor de concretisering van het objectale, het zuiver objectieve bestaan. Afrika in het algemeen en de Neger in het bijzonder golden als de perfecte symbolen van dit plantaardige en beperkte leven.” (23)